

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Αρ. 47-48 (2011)

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 47-48 (2011)

Κοινωνικοί ευεργέτες: Δημήτριος Μπάλκος

Γιώργος Ιασ. Μουστάκης

doi: [10.12681/prch.28428](https://doi.org/10.12681/prch.28428)

Copyright © 2021, Γιώργος Ιασ. Μουστάκης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μουστάκης Γ. Ι. (2021). Κοινωνικοί ευεργέτες: Δημήτριος Μπάλκος. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, (47-48), 199–206.
<https://doi.org/10.12681/prch.28428>

Γιώργος Ι. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Κοινωνικοί ευεργέτες: Δημήτριος Μπάλκος

Τα τελευταία πενήντα χρόνια, λόγω του συνεχώς ανερχόμενου επιπέδου της οικονομίας και του οικογενειακού εισοδήματος, αμβλύθηκε το ενδιαφέρον των Ελλήνων για αλληλεγγύη και για κοινωνική πρόνοια, η οποία περιορίστηκε κυρίως στην εκκλησία.

Με τον ερχομό των οικονομικών μεταναστών, η εκκλησία πρώτη και οι μεγάλοι δήμοι ανέπτυξαν δράση προς αυτήν την κατεύθυνση και προσέφεραν εκατοντάδες χιλιάδες μερίδες φαγητού σε πολλούς ξένους και σε λίγους Έλληνες, οι οποίοι με την οικονομική κρίση, που πλήττει τρία χρόνια την ελληνική οικονομία, συνεχώς αυξάνονται. Η κατάσταση των ανέργων και των μελών των οικογενειών τους είναι τραγική.

Το ευρωβαρόμετρο του Δεκεμβρίου 2011 καταγράφει τη μεγάλη απαισιοδοξία των Ελλήνων. Σύμφωνα με αυτό «το 99% των Ελλήνων χαρακτηρίζει την οικονομική κατάσταση στη χώρα „κακή“ και σοβαρά επιδεινούμενη σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν. Παράλληλα, το 76% των Ελλήνων θεωρεί ότι τα χειρότερα δεν έχουν έλθει ακόμη σε ότι αφορά τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην αγορά εργασίας. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα την κατάσταση του νοικοκυριού τους, μόνο το 24% των Ελλήνων θεωρεί ότι τα πράγματα είναι ικανοποιητικά. Το ποσοστό αυτό είναι μειωμένο κατά 12 μονάδες μέσα σε μόλις δύο μήνες».¹ Τα υψηλά ποσοστά απογοήτευσης του ευρωβαρόμετρου αποδεικνύουν ότι η σημερινή καταναλωτική κοινωνία έχει μειωμένες ψυχικές αντοχές.

Η ελληνική κοινωνία, τα παλαιά δύσκολα χρόνια, ήταν σφικτά δεμένη και τα μέλη της κάθε ομάδας αλληλοβοηθούνταν, όταν αντιμετώπιζαν δυσκολίες. Οι σημερινοί άνθρωποι, κυρίως των μεγαλουπόλεων, είναι μόνοι τους, χωρίς βοήθεια και συμπαράσταση.

Τα χρόνια εκείνα ανέδειξαν πολλούς κοινωνικούς ευεργέτες, οι οποίοι

¹ http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb76/eb76_en.htm (προσπέλαση 15.2.2012).

ίδρυσαν ορφανοτροφεία και νοσοκομεία, όπως ο Χατζηκώστας. Ιδρύματα που παρείχαν στους αναξιοπαθούντες τα απαραίτητα για να επιβιώσουν, όπως τα Ελέη των έξι αδελφών Ζωσιμά στα Γιάννενα, με πολύ πλούσια προικοδότηση, από τους τόκους μεγάλων χρηματικών ποσών τα οποία κατατέθηκαν στην τράπεζα της Ρωσίας και χάθηκαν το 1917, όπως χάθηκαν και οι καταθέσεις πολλών άλλων ευεργετών, μεταξύ των οποίων και του δικού μας Αναστασίου Θεοφάνη.

Από το 1917 και μετά, τα Ελέη των Ζωσιμάδων χρηματοδοτούνταν μόνο από τα μερίσματα των μετοχών της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, στην οποία οι Ζωσιμάδες ήταν μέτοχοι από την ίδρυσή της, το 1841, με το 10% του κεφαλαίου της. Τα μεταπολεμικά χρόνια, στις αυξήσεις του κεφαλαίου της τράπεζας τα Ελέη των Ζωσιμάδων δεν συμμετείχαν και έτσι το ποσοστό συμμετοχής του στο κεφάλαιο μειώθηκε σημαντικά. Τα τελευταία χρόνια η Εθνική Τράπεζα δεν δίνει μερίσμα και είναι άγνωστο εάν και ποτέ θα ξαναδώσει μετά το κούρεμα των ομολόγων της από το ελληνικό κράτος κατά 50%. Έτσι, τα Ελέη των Ζωσιμάδων, ύστερα από 170 χρόνια αγαθοεργού έργου, κινδυνεύουν να κλείσουν.

Ευεργέτες αγαθοεργού έργου υπήρχαν σε όλες τις ελληνικές πόλεις. Στην Πρέβεζα, σύγχρονος με τους αδελφούς Ζωσιμά ήταν ο Δημήτριος Μπάλκος (διαθήκη 1842) και οι μεταγενέστεροι Χριστόφορος Ρίζος (διαθήκη 1903) και Σπύρος Μπαλατζής (διαθήκη 1907), οι οποίοι διέθεσαν το εισόδημα των κληροδοτημάτων τους για προικοδοτήσεις φτωχών κοριτσιών. Μετά τον πόλεμο, με δωρεά της Αγγελικής Μπάλκου ιδρύθηκε το Γηροκομείο, το οποίο αργότερα επεκτάθηκε με δωρεά του Αναστασίου Ποταμιάνου.

Ο εκάστοτε δήμαρχος της πόλης μας, από πολλά χρόνια, κάθε Μεγάλη Πέμπτη δίνει οικονομική βοήθεια σε φτωχές οικογένειες με ανήλικα ορφανά. Τα χρήματα αυτά δεν προέρχονται από πόρους του Δήμου αλλά από το κληροδότημα του Δημητρίου Μπάλκου, ο οποίος με τη διαθήκη του από το έτος 1842, όρισε το εισόδημα από τα ενοίκια κεντρικού ακινήτου του να το διαθέτουν οι εκτελεστές της διαθήκης του γι' αυτόν τον σκοπό.

Οι οικογένειες που έχαναν τον πατέρα τους, λίγο ή πολύ, όλες είχαν πρόβλημα επιβίωσης. Συντάξεις, κρατική πρόνοια και δουλειές για γυναίκες δεν υπήρχαν. Η μόνο δουλειά ήταν το μάζεμα του ελαιοκάρπου κάθε δύο χρόνια, που είχε σοδιά. Πόσα μεροκάματα ήταν αυτά; Τότε τα ελαιόδεντρα δεν λιπαίνονταν και δεν ραντίζονταν, γι' αυτό οι σοδιές ήταν μικρές και ο ελαιόκαρπος προσβάλλονταν από τον δάκο και έπεφτε όλος μαζί. Όσες οικογένειες είχαν δικά τους ελαιόδεντρα είχαν ένα εισόδημα. Οικογένειες με πολλά ελαιόδεντρα ήταν λίγες. Έτσι, όλες οι ορφανές οικογένειες, λίγο ή πολύ, είχαν οικονομικό και ψυχολογικό πρόβλημα. Μέρος των στοιχειωδών αναγκών των οικογενειών αυτών καλύπτονταν από τους συγγενείς, τους γείτονες, την εκκλησία και άλλους πολίτες. Στις κοινωνίες τότε υπήρχε αλληλεγγύη. Μου

έλεγε ο μακαρίτης φίλος μου Δ. Β. ότι ο πατέρας του τους άφησε ένα σπίτι και 150 ελαιόδεντρα στην Πάργα. Η σοδιά του ελαιοκάρπου ήταν ο μόνος πόρος για να ζήσουν τρία ορφανά και η μάνα τους, η οποία μάζευε μόνη της τον ελαιοκάρπο με τη βοήθεια της μεγαλύτερης κόρης. Αργότερα συμμετείχε όλη η οικογένεια. Όταν η οικογένεια ξεπετάχθηκε, η μικρότερη κόρη αρρώστησε και για να σωθεί χρειάζονταν πολλά χρήματα, καθώς οι στρεπτομυκίνες ήταν στην αρχή πανάκριβες. Έτσι, αναγκάστηκαν να πουλήσουν τα ελαιόδεντρα και η κόρη σώθηκε. Στο συμβολαιογραφείο οι γυναίκες της οικογένειας άρχισαν τα κλάματα. Και εγώ, είπε ο φίλος μου, δεν κρατήθηκα, γιατί εκείνη την ώρα δεν κλαίγαμε την απώλεια ενός κτήματος, αλλά κλαίγαμε το κτήμα «πατέρας» στην ορφάνιά μας.

Παράλληλα, με το οικονομικό, η ορφάνια, η φτώχεια και η καταφρόνια έφερνε συστολή και θλίψη. Άκουσα αρκετούς σε προχωρημένη ηλικία να λένε ότι το μόνο που ζήλευαν στη ζωή τους ήταν οι συνομήλικοί τους που είχαν τον πατέρα τους και σε μεγάλη ηλικία.

Το οικονομικό δράμα των οικογενειών αυτών, που ήταν πιο έντονο στις γιορτές του Πάσχα, θέλησε να απαλύνει ο Δημήτριος Μπάλκος με τη διαθήκη του, η οποία έχει ως ακολούθως:²

Κατά την δεκάτην εβδομήν (17) Απριλίου του χιλιοστού οκτακοσιοστού τεσσαρακοστού δευτέρου (1842) έτους, εν Πρεβέζη, ημέρα Παρασκευή, κατά τας δύο ώρας της ημέρας, εγώ ο υποφαινόμενος δημόσιος συμβολαιογράφος προσκληθείς παρά του Δημητρίου Μαγγιόρου, επιλεγόμενου και Μπάλκου, επήγα εις την οικίαν του, τοποθετημένην εις την ενορίαν του Αγίου Δημητρίου, τον οποίον ευρών κατάκοιτον από βαρυντάτην ασθένειαν ηρώτησα διά ποίαν αιτίαν με προσεκάλεσε και μοι απεκρίθη ότι επειδή ευρίσκεται εις την προκειμένην ασθένειαν και διά να έχη τον νουν υγιή και πάσας τας αισθήσεις του σώματος εν φυσική εναργεία θέλει ότι να καταχωρίση εις το παρόν γενικών διαθηκών βιβλίον μου την παρούσαν διάταξίν του, ως υστερινήν του διόρθωσιν, μήπως του επέλθη αιφνιδίως ο θάνατος και αφήση ανεξηγήτους τους σκοπούς του, προς την αποκατάστασιν της κινητής και ακινήτου περιουσίας της υποκειμένης εις την ελευθέραν κυριότητα και εξουσίαν του, όθεν ήρχισε να μοι λέγη, παρόντων και των υποφαινομένων μαρτύρων ότι:

α) Αφήνει εις όλους τους ευσεβείς και ορθοδόξους Χριστιανούς την τελείαν και οφειλομένην συγχώρησιν, ήν εξαιτείται και αυτός παρ' αυτών λαβείν.

β) Είπεν ότι από τας 200 ρίζας ελαιίας όπου εξουσιάζει εις την τοποθε-

² Η διαθήκη σώζεται στον Κώδικα με αριθμό 86 (αρίθμηση π. Φιλάρετου Βιτάλη) της Ιεράς Μητροπόλεως Νικοπόλεως και Πρεβέζης και μέρος της δημοσιεύθηκε το 1987 από τον π. Φιλάρετο Βιτάλη. Βλ. ΒΙΤΑΛΗΣ 1987, 334.

σίαν ονομαζομένην Αἱ Γιώργης αφήνει τας 50 εις τον ανεψιόν του Ξενοφώντα, κληρονόμους και διαδόχους του διά να τας κάμουν ως θέλουν και βούλονται, μετά τον θάνατον του διαθέτου ίδιον ως αναφαίρετον κτημάτων, επειδή είναι καθυποχρωμένοι εις τας περιποιήσεις του, τας δε άλλας 150 τας αφήνει παρομοίως εις τους άλλους ανεψιούς του, υιούς του ποτέ αυτού αδελφού Θεοδώρου, με χρέος όμως τόσον αυτών καθώς και του Ξενοφώντος, όπως από το ερχόμενον εισόδημά των να δώσουν προς μεν τον Χρήστον ανεψιόν του, τον υιόν του ποτέ αυτάδελφού του Αποστόλη μετρητά γρόσια χίλια (1.000) διά μίαν φοράν και μόνον, προς δε τον Σπύρον ανεψιόν παρομοίως έτερα γρόσια 200 τα οποία έχουν να δώσωσι από το όλον της ποσότητος των αυτών ελαιών.

γ) Από τα σπίτια τα οποία εξουσιάζει το μεν υψηλόν αφήνει να ενοικιάζεται από τους επιτρόπους του, τους οποίους κατωτέρω θέλει διορίσει, τα δε ενοίκια αυτού να δίδονται παρ' αυτών κάθε Μεγάλην Πέμπτην εις ορφανάς, εξαιρουμένων των εξόδων τα οποία θέλει αναγκαιούν εις τας τυχούσας επισκευάς προς συντήρησίν του, και τούτο θέλει γίνεται αιωνίως. Το δε χαμηλόν οσπίτιον, ως σήμεραν ευρίσκεται, μεθ' όλην την ύλην την ευρισκομένην προς απαρτισμόν της οικοδομής του, το αφήνει και τούτο του ανεψιού του κληρονόμου και διαδόχου του ήτοι του Ξενοφώντος, με χρέος του όμως αναπόφευκτον να ζωστρέψει την μητέραν του όσον ζη.

δ) Είπεν ότι τα κινητά των σπιτιών του χαλκωματικά και άλλα, αυτά θέλει ότι να γίνωσι τέσσερα μερίδια, έν να λάβη η θυγατέρα του αδελφού του Αποστόλη και τρία αι τρεις θυγατέρες του αδελφού του Θεοδωρή.

ε) Από τα εκατόν τριάκοντα (130) γρόσια τα οποία έχει να λαμβάνη από την εκκλησίαν Αγίου Κωνσταντίνου, τα μεν εκατόν (100) θέλει να δοθώσιν εις την Μητρόπολιν της Άρτης, διά μίαν πρόθεσιν, τα δε τριάκοντα (30) να μείνουσι εις την εκκλησίαν όπου και μέλλει να ενταφιασθή, διά μίαν πρόθεσιν και έν σαραντάρι.

στ) Είπεν ότι του ευρίσκοντο εις μετρητά σαράντα (40) βενέτικα από τα οποία απ' αυτά κάμωσιν οι επίτροποι του τα έξοδα της θανής του και τα λοιπά μνημόσυνά του κατά την χριστιανικήν συνήθειαν και τάξιν, και δίνωσιν εις το Μοναστήριον των Αγίων Αποστόλων, εις το Μοναστήριον της Αγίας Τριάδος και εις όλας τας εδώ εκκλησίας από μίαν πρόθεσιν και από έν σαραντάρι, εκτός της εκκλησίας του Αγίου Κωνσταντίνου επειδή άφησεν ανωτέρω. Τα υπόλοιπα όσα περισσεύουν θέλει να γίνωσιν τέσσαρα όμοια μερίδια, το μεν ένα να λάβη η θυγάτηρ του αδελφού του Αποστόλη τα δε άλλα τρία αι τρεις θυγατέρες του αδελφού του Θεοδωρή.

ζ) Είπεν ότι μεταξύ του κυρίου Διαμάντη Κυχρά έχει ένα λογαριασμόν διά λουλάκι και καλάϊ όπου άφησεν εις χείρας του, αλλ' επειδή χρεωστεί και αυτήνος τόσον το χαράτζι όσον των ανεψιών του υιών Θεοδωρή, ας

θεωρηθή ο αυτός λογαριασμός ο οποίος στεγάζεται να ευρίσκεται εις χείρας του ανεψιού του Γιώργη διά να γίνει αυτή η ξεκαθάρισις της दोσοληψίας των.

η) Αφήνει διά επιτρόπους του τον θεοφιλέστατον επίσκοπον άγιον Ελαίας κύριον Ιερόθεον Β' Μπάλκον και κύριον Πέτρον Σκέφερην, τους οποίους παρακαλεί να εκτελέσωσιν ανελλιπώς όλα τα περιεχόμενα της παρούσης διατάξεως.

Αυτά μοι είπεν και εσιώπησε λέγων ότι ας κάμω τέλος, επειδή δεν έχει να προσθέση άλλο τι, όθεν και ανέγνωσα την παρούσαν διάταξιν απ' αρχής επιτέλους, ευκρινώς και ευαναγνώστως, παρόντων και των υποφαινομένων μαρτύρων και με απεκρίθη ότι τοιαύτη είναι η τελευταία θέλησις και ευχαρίστησις του θέλει ότι να έχη την ισχύν και το κύρος και το αμετάτρεπτον, εν παντί τόπω, κριτηρίω και βήματι, ήτις βεβαιούται παρ' ετέρω, διά τον διαθέτην ως αγράμματον, συμμαρτυρείται δε και παρά των μαρτύρων και εμού ως εντάζει.

Εις την δωρεάν μου περί του ενοικιάσματος του υψηλού οσπιτίου εννοούνται και τα κάτω εργαστήρια διά να δίδωνται και αυτών τα ενοίκια εις ορφανούς.

*Αθανάσιος Ζαλογγίτης βεβαιώνω διά τον αγράμματον Μαγγιόρον
Μπάλκον ως αγράμματον.*

Σωτήριος Κερασοβίτης μαρτυρώ

Βασίλειος Κιτσιλής μαρτυρώ

Ιωάννης Αυγερινός ο και συμβολαιογράφος μαρτυρώ.

Τη διαθήκη υπογράφουν τρεις μάρτυρες, άλλες διαθήκες αυτής της εποχής τις υπογράφουν περισσότεροι. Οι νοτάριοι (συμβολαιογράφοι) και οι μάρτυρες «ήσαν πρόσωπα προσερχόμενα για την εκτέλεσιν μυστηρίου και έδιναν την θείαν υπόσχεση να τηρήσουν τον όρκον τους». Γι' αυτό πολλά συμβόλαια, ιδίως προικοσύμφωνα, αρχίζουν με το: «Εις το όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος», απαράλλακτα, δηλαδή, όπως αρχίζει και η λειτουργία στους ναούς.

Από τη διαθήκη προκύπτει ότι ο Δημήτριος Μπάλκος είχε αρκετούς συγγενείς στους οποίους ήταν «καθυποχρεωμένος εις τας περιποιήσεις του». Εκφράζει δε την αγωνία του «μήπως του επέλθει αιφνιδίως ο θάνατος και αφήσει ανεξηγήτους τους σκοπούς του», κυρίως να ορίσει το μέρος της περιουσίας του το οποίο άφησε στο κληροδότημα. Επίσης, η περίσκεψη με την οποία διένειμε την περιουσία του. Στο σύντομο και λιτό κείμενο της διαθήκης του ο Δημήτριος Μπάλκος όρισε με λεπτομέρεια τους αποδέκτες της περιουσίας του και τους διαχειριστές του κληροδοτήματός του. Στο κληροδότημα άφησε το σπίτι του στην αγορά και τα «κάτω εργαστήρια διά να δίδωνται και αυτών τα ενοίκια εις ορφανούς».

Στην αρχή της περιόδου του Μεσοπολέμου η οικοδομή είχε ερειπωθεί. Τότε καταδαφίστηκε και κτίστηκε ένα μεγάλο κατάστημα με ισχυρή τοιχοποιία και στέγη με μεπτόν αρμέ. Έτσι παραμένει μέχρι σήμερα. Προ του πολέμου ήταν κατάστημα υφασμάτων του Εβραίου Λεβή. Μετά τον πόλεμο Εργατικό Κέντρο, εμπορικό κατάστημα του Ιωάννη Κατσικοβόρδου, μετά της Μανής και τώρα του ΟΠΑΠ-Τσουμάνη.

Το κληροδότημα, στη μακροχρόνια διαδρομή του, δεν είχε σταθερό εισόδημα. Αυτό διαμορφώνονταν ανάλογα με τις τοπικές και γενικότερες οικονομικές συνθήκες, όπως οι υποτιμήσεις του νομίσματος, οι πόλεμοι, τα ενοικιοστάσια κλπ. Όμως, όποιο και να ήταν το ύψος του εισοδήματος, συνεχώς βοηθούσε και θα συνεχίζει να βοηθάει τα ορφανά της Πρέβεζας.

Στην αρχή της διαθήκης ο συμβολαιογράφος γράφει: «προσκληθείς παρά του Δημητρίου Μαγγιόρου, επιλεγόμενου και Μπάλκου» και στο τέλος οι μάρτυρες: «Αθανάσιος Ζαλογγίτης βεβαιώνω διά τον αγράμματον Μαγγιόρον Μπάλκον ως αγράμματον. Σωτήριος Κερασοβίτης μαρτυρώ. Βασίλειος Κιτσιλής μαρτυρώ. Ιωάννης Αυγερινός ο και συμβολαιογράφος μαρτυρώ». Αρκετά χρόνια μετά, τα μέλη της οικογένειας αυτής συνεχίζουν να αναφέρονται με δύο ονόματα. Στον κώδικα του ιερού ναού των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης είναι καταχωρισμένες πράξεις στις 1.3.1869 και στις 9.3.1882, τις οποίες υπογράφουν δύο επίτροποι και «διά τον αγγράματον Χρήστον Μαγγιόρο Μπάλκον, Δημήτριον Τριανταφυλλίδης». Τα μέλη της επόμενης γενεάς αφαίρεσαν το πρώτο όνομα με το οποίο αποκάλεσαν τον γενάρχη της οικογένειας οι Πρεβεζάνοι και κράτησαν το δεύτερο που ήταν και το παλαιότερο.

Ο πρώτος Μπάλκος που ήλθε στην Πρέβεζα ήταν μισθοφόρος αξιωματικός των Βενετών από τη Δαλματία, τη σημερινή Κροατία. Το όνομα έχει δαλματική ρίζα (*μπάλκ* = «δάσος») έγραψε ο Πρεβεζάνος φιλόλογος και δημοσιογράφος Ιωάννης Φ. Δημάρατος (1893-1980), ο οποίος εργάστηκε ως συντάκτης της *Μεγάλης Ελληνικής Εγκυκλοπαίδειας* και έγραψε το μακροσκελές λήμμα για την Πρέβεζα.³

Το όνομα Μαγγιώρος ο γενάρχης το πήρε στην Πρέβεζα από τον βαθμό που είχε στον στρατό, ο οποίος εκείνα τα χρόνια αποτελούνταν από μισθοφόρους. Οι Βενετοί διατηρούσαν δύο στρατιωτικά σώματα. Τη φρουρά του Κάστρου, που αποτελούνταν από Δαλματούς και Σκλαβούνους (Σλοβένους), και το βοηθητικό σώμα, το οποίο απαρτιζόταν από κατοίκους της Πρέβεζας και ήταν άμισθοι. Οι μισθοφόροι της φρουράς του Κάστρου αποτελούνταν από ομάδες και η κάθε μία είχε δικό της καπετάνιο, πολλοί ήταν συγγενείς του και συνήθως όλη η ομάδα καταγόταν από το ίδιο χωριό. Η Βενετία πάνω από τους καπετάνιους τοποθετούσε αξιωματικό που λεγόταν *Ματζώρος*. Στην πολιτοφυλακή τοποθετούσε δύο αξιωματικούς και έναν μισθοφόρο, τον τυ-

³ ΔΗΜΑΡΑΤΟΣ 1932, 657.

μπανιστή. Από τους δύο αξιωματικούς ο ένας ήταν διοικητής και ο άλλος, ο *sergente maggiore*, ήταν υποδιοικητής και είχε όλες τις δουλειές του σώματος και τη μεγαλύτερη επικοινωνία με τους άνδρες, γι' αυτό επιλεγόταν αξιωματικός που να ξέρει ελληνικά.

Ο γενάρχης της οικογένειας είχε στον βενετικό στρατό μία από τις δύο θέσεις των αξιωματικών με το βαθμό του *maggiore*. Αυτός παντρεύτηκε Πρεβεζάνα και έγινε κάτοικος της Πρέβεζας, όπως και οι απόγονοί του. Αυτό, βέβαια, μετά το 1741, γιατί το όνομά του δεν είναι καταχωρημένο στα ονόματα των οικογενειών που συγκρότησαν την κοινότητα της Πρέβεζας.⁴

Το κληροδότημα του Δημητρίου Μπάλκου ή Μαγγιάρου, πέτυχε τον σκοπό του. Ζωντανό παράδειγμα της επιτυχίας του είναι η περίπτωση φίλου μου, που μου είπε: «Τη δεκαετία του 1950 ήμασταν τέσσερα ορφανά ανήλικα αδέλφια, χωρίς κανένα περιουσιακό στοιχείο, εκτός από το μικρό σπιτάκι μας. Πώς τα περνούσαμε ένας θεός ξέρει. Σε λίγες ημέρες ήταν Πάσχα και η μάνα μου είχε απελπιστεί. Τη Μεγάλη Πέμπτη, όμως, από το Δημαρχείο μάς έδωσαν 200 δραχμές (η χρυσή λίρα είχε 300 δραχμές). Αμέσως το κλίμα στο σπίτι άλλαξε. Η μάνα μου αγόρασε ένα ζευγάρι λαστιχένια παπούτσια για μένα και άλλα αναγκαία μικροπράγματα για τις αδελφές μου και με τα υπόλοιπα ψώνισε τρόφιμα και κρέας για το πασχαλινό τραπέζι. Από τότε πέρασαν πολλά χρόνια για να μάθω ότι υπήρχε κληροδότημα γι' αυτόν τον σκοπό».

Τα κληροδοτήματα για να μακροβιώσουν και για να διατηρηθούν ανόθευτες οι εντολές των ευεργετών εξαρτώνται από την καλή διαχείριση των εκτελεστών. Έχουμε παραδείγματα κληροδοτημάτων –όπως του ευεργέτη Κωνσταντίνου Κολοβού, ο οποίος συνέταξε τη διαθήκη του την 20.3.1891, δηλαδή 49 χρόνια μετά τη διαθήκη του Δημητρίου Μπάλκου– τα οποία εξαφανίστηκαν. Ακόμη και τα ακίνητά τους τα ιδιοποιήθηκαν οι ενοικιαστές τους.⁵

Ο Δημήτριος Μπάλκος άφησε επιτρόπους του κληροδοτήματος τον συγγενή του επίσκοπο Ελαίας και αργότερα μητροπολίτη Άρτης και Πρεβέζης (1846-1848) Ιερόθεο, ο οποίος κατοικούσε στην Άρτα και έζησε μόνο έξι χρόνια μετά τη σύνταξη της διαθήκης, καθώς και τον Πέτρο Σκέφερη, ο οποίος διαχειρίστηκε το κληροδότημα μέχρι τον θάνατό του και μετά οι απόγονοί του, δηλαδή όλα τα δύσκολα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Μετά παραχώρησαν τη διαχείριση του κληροδοτήματος στον Δήμο Πρέβεζας.

Ο Δήμος μας, στα χρόνια του Μεσοπολέμου, για να τιμήσει τον ευεργέτη Δημήτριο Μπάλκο έδωσε το όνομά του στον δρόμο που ήταν μέσα από το προτείχισμα του κάστρου του Αγίου Αντρέα και αρχίζει από την οικοδομή του Ιωάννη Ζιάκα και φτάνει μέχρι τη βορειοανατολική πόρτα του προτειχίσματος, όπου βρίσκεται σήμερα το λιμεναρχείο.

⁴ Βλ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ 1987.

⁵ Βλ. ΜΠΕΤΣΟΣ 1999.

Βιβλιογραφία

- ΒΙΤΑΛΗΣ Φ., 1987, Οι ελαιοθέται της Πρεβέζης. Κείμενα-αποσπάσματα εκ των διαθηκών των ελεοθετών Πρεβέζης, *Ηπειρωτική Εστία* 423-425, 331-335
- ΔΗΜΑΡΑΤΟΣ Ι.Φ., 1932, s.v. Πρέβεζα, στο: *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια Πυρσού*, τ. 20, Αθήνα, 654-658
- ΜΠΕΤΣΟΣ Ο., 1999, Θεοφάνειος Σχολή. Ι. Ευεργέτες και δωρητές της. Α. Ευεργέτες: α) Κωνσταντίνος Χρ. Κολοβός, *Πρεβεζάνικα Χρονικά* 36, 87-97
- ΣΤΑΜΟΥΛΗ Ρ.-Α., 1987, Οι οικογένειες της κοινότητας Πρέβεζας, *Πρεβεζάνικα Χρονικά* 15, 61-70